

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Katarzyna Przybylska
Sędziowie:	SA Maryla Domel-Jasińska (spr.) SO del. Ewa Tomaszewska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Magdalena Tobiasz - Ignatowicz

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa D. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w B. i (...)w B.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 12 września 2014 r. sygn. akt I C 8/13

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 (pierwszym) i 2 (drugim) w ten sposób, że powództwo oddała,

b) w punkcie 5 (piątym) w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – (...)kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. oddała apelację powoda w całości;

III. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B. na rzecz adwokata Ł. G. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

IV. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – (...)kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Powód D. K. pozwem z dnia 4 stycznia 2013 roku wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - (...) w B. na jego rzecz kwoty 250.000zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, argumentując że mimo zakwalifikowania go do (...) podczas pobytu w (...) w B. otrzymywał(...). Powód wskazał także, iż przebywał w celi w warunkach przeludnienia.

W odpowiedzi na pozew przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w B., zastępująca pozwanego (...) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa- (...) kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Pozwem z dnia 10 czerwca 2013 roku powód wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - (...) (...) na jego rzecz kwoty 250.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, uzasadniając że oparł swoje żądanie na podstawie prawnej i okolicznościach faktycznych takich jak wskazane w pozwie z dnia 4 stycznia 2013 roku wniesionym przeciwko (...) w B.,

Zastępująca pozwanego (...) w odpowiedzi na pozew z dnia 10 czerwca 2013 roku wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa- (...) kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Zarządzeniem z dnia 24 lutego 2014 roku Sąd połączył sprawę wniesioną przez powoda o sygn. akt (...) do wspólnego rozpoznania ze sprawą IC 8/13 i obie sprawy prowadził łącznie pod jedną sygnaturą I C 8/13, jako sprawę z powództwa D. K. przeciwko Skarb Państwa (...) w B., (...).

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 12 września 2014r. zasądził od na rzecz powoda kwotę po 300 złotych od każdej z pozwanych jednostek wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, zaś w pozostałym zakresie oddalił powództwo, a także zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu oraz nie obciążył powoda kosztami procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż powód przebywał w (...) w B. w okresach: (...). Ponadto powód przebywał w (...) w okresach: (...). Powód od 2006 roku (...). W (...), powód przebywał w celi szpitalnej (...) w B. nr (...) o powierzchni 24,71 m , w której na osadzonego przypadały zawsze co najmniej 4 m lub więcej, bowiem stopień zagęszczenia był zmienny. Pismem z dnia 6 września 2011 roku powód zwrócił się do (...) (...) w B. o przyznanie mu (...) na co wyraził zgodę (...) (...) w B.. Następnie, podczas kolejnego pobytu w tej placówce powód zgłosił się z taką prośbą pismem z 14 lutego 2012 roku. W dniu 16 lutego 2012 roku z przyczyn (...), następnie wychowawca w (...) w B. wyraził zgodę na (...). Powyższe wskazanie (...), jakie podczas pobytu w pozwanej jednostce penitencjarnej otrzymywał powód, powód otrzymywał (...). W okresie pobytu w (...) powód otrzymywał (...) Pozwany (...) ogłosił przetarg nieograniczony na dostawę (...) Zgodnie z przyjętym kryterium ceny wyłoniony został wykonawca, który zaproponował najkorzystniejszą cenę - (...). Także (...) w B. łączyła z (...) umowa na (...) w wyniku przeprowadzonego postępowania o zamówienie publiczne. (...)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie całości zebranego w sprawie materiału dowodowego, dołączonych do akt sprawy dokumentów, w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy (...) Sądu Okręgowego w T., z których Sąd przeprowadził dowód, a także na podstawie zeznań strony, z ograniczeniem do przesłuchania powoda.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego (...), albowiem Sąd przeprowadził dowód z dołączonych do akt sprawy dokumentów, w tym opinii biegłego sądowego M. L., sporządzonej w sprawie (...) Sądu Okręgowego w T..

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że powód domagał się od pozwanego zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych, a zatem roszczenie powoda należało wywodzić z treści art. 23 k.c., art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego powód udowodnił istnienie oraz naruszenie jego dóbr osobistych oraz zaistnienie po jego stronie szkody niematerialnej. Sąd wskazał, że na gruncie konstrukcji ochrony dóbr osobistych w Kodeksie cywilnym przyjmuje się domniemanie bezprawności działania naruszającego te dobra, wobec czego na pozwanym spoczywał obowiązek wykazania, że jego działanie lub zaniechanie ewentualnie naruszające te dobra, było zgodne z prawem. Wyjaśnił, że zgodnie z art. 109 §1 k.k.w. skazany winien otrzymywać trzy posiłki dziennie, w tym jeden gorący, a jedynie w miarę możliwości powinny one być dostosowane do (...). Ponadto skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza. Sąd stwierdził, że jednostki penitencjarne nie sprzeciwiały się (...)

Przechodząc do oceny pozostałych warunków odbywania kary pozbawienia wolności Sąd Okręgowy wskazał, że z materiału dowodowego przedstawionego w niniejszej sprawie nie wynika, aby powód został osadzony w warunkach przełudnienia w placówkach pozwanego.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. zasądził na rzecz powoda kwoty po 300 złotych od Skarbu Państwa - (...) w B. oraz od Skarbu Państwa -(...).

O kosztach procesu, związanych z zastępstwem procesowym pozwanego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. uznając, że powód mógł pozostawać w subiektywnym przekonaniu, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych lub wyrządzenia mu szkody.

Od powyższego wyroku apelacje wniosły obie strony.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w zakresie uwzględniającym powództwo i nieobciążającym powoda kosztami procesu.

Skarżący wyrokowi zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 100 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. - poprzez nierozdzielnie stosunkowe kosztów procesu pomiędzy stronami bądź zasądzenie ich w całości na rzecz Skarbu Państwa(...) pomimo że Skarb Państwa wygrał sprawę w pierwszej instancji w ponad 99%.

II. naruszenie prawa materialnego:

1. art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 109 § 1 k.k.w. poprzez stwierdzenie bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci (...);

2. art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c., poprzez stwierdzenie bezprawnego naruszenia dobra osobistego powoda w postaci (...)

3. art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 7 k.k.w. i art. 34 k.k.w. w zw. z art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w., poprzez stwierdzenie bezprawnego (...), podczas gdy jedynie Sąd penitencjarny może oceniać czy doszło do naruszenia uprawnień powoda wynikających z kodeksu karnego wykonawczego, przez co sąd cywilny nie może oceniać przesłanki bezprawności naruszenia dóbr osobistych osoby osadzonej w jednostce penitencjarnej;

4. art. 361 § 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez uznanie, że powód poniósł krzywdę w wyniku zachowania pozwanego.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości wobec pozwanego oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych,, ewentualnie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, w każdym z powyższych przypadków skarżący wniósł o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Powód zaskarżył powyższy wyrok w zakresie oddalającym powództwo ponad kwotę 600 zł, zarzucając mu:

1. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 227 k.p.c., art. 217 § 3 k.p.c., art. 212 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku dowodowego w postaci dowodu z opinii biegłego (...)
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnej ocenie wymiaru krzywdy doznanej przez powoda na skutek naruszenia jego dóbr osobistych, co doprowadziło do zaniżenia wysokości zasądzonego zadośćuczynienia,
3. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie przepisu art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c., poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie w sprawie i zasądzenie zadośćuczynienia w wysokości, której nie można uznać za odpowiednią.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 500.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty z tytułu zadośćuczynienia za doznana krzywdę, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, a także zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej, zaś w przypadku oddalenia powództwa - przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu w wysokości 150 % stawki minimalnej.

W odpowiedzi na apelację powoda pozwany Skarb Państwa zastępowany przez (...) wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych oraz o oddalenie wniosku o zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej i oddalenie wniosku profesjonalnego pełnomocnika apelanta o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie, natomiast apelacja powoda - jako bezzasadna - podlega oddaleniu.

Należy zaznaczyć, że Sąd pierwszej instancji we wstępnej części rozważań prawnych odnosząc się do konstrukcji odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych prawidłowo wyjaśnił, że przesłankami tej odpowiedzialności, które muszą być spełnione kumulatywnie są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra, bezprawność zagrożenia lub naruszenia dobra.

Wbrew stanowisku wyrażonemu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie można przyjąć, że taka kumulacja przesłanek warunkujących uruchomienie odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych została w niniejszej sprawie spełniona. Na gruncie art. 24 k.c. przyjmuje się domniemanie bezprawności, co z kolei oznacza, iż na pozwanym spoczywa obowiązek wykazania, że jego działania lub zaniechania naruszające dobro osobiste były zgodne z prawem. Odwołując się poglądów orzecznictwa wskazać należy, iż za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających je oraz, że do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych z reguły zalicza się działanie w ramach porządku prawnego, to jest działanie dozwolone przez obowiązujące prawa, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego, działanie w obronie uzasadnionego interesu. Dla uchylenia się od odpowiedzialności konieczne jest stwierdzenie przesłanek wyłączających bezprawność.

W tym kontekście zauważyć należy, że twierdzenie, iż doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda (...) nie zasługuje na akceptację. Wymaga podkreślenia, że zgodnie z art. 109 § 1 k.k.w. " skazany otrzymuje trzy razy dziennie posiłki, o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem zatrudnienia i wieku skazanego, a w miarę możliwości (...). Poczynione w sprawie ustalenia wskazują, że takiej należytej staranności pozwany dochował. Nie można bowiem tracić z pola widzenia, że przychyłono się do prośby powoda o zapewnienie mu(...) Powyższe skutkowało układaniem dla powoda odpowiedniego, zindywidualizowanego jadłospisu, w którym nie były uwzględniane produkty (...). Trafnie Sąd pierwszej instancji zauważył, że świadczy to o

tym, że jednostki penitencjarne nie sprzeciwiały się (...) Nie można zatem wiązać naruszenia zasad staranności przez pozwanego z okolicznością, iż w produktach, jakie były wykorzystywane do przygotowywania dla powoda posiłków znalazły się (...) Wnioski takie, co zauważył Sąd pierwszej instancji, można wyprowadzić z analizy zapisów w księdze (...) producenta(...). Takiej dokładnej analizy nie ma obowiązku dokonywać administracja jednostki penitencjarnej (...). Trafnie także zauważył pozwany w odpowiedzi na apelację, że powód nie był przez funkcjonariuszy (...)w żaden sposób zmuszany do (...)

Reasumując tę część rozważań należy stwierdzić, że pozwany wykazał, iż jego działania nie miały charakteru bezprawnego, a zatem na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym i drugim w ten sposób, że powództwo oddalić jako bezzasadne.

Trafnie również w apelacji zarzucił pozwany, że Sąd pierwszej instancji w sposób bezzasadny zastosował art. 102 k.p.c., argumentując iż zasądzenie kosztów procesu od powoda byłoby niezasadne z uwagi na subiektywne przekonanie powoda o świadomości swoich roszczeń. Należy zgodzić się ze skarżącym, że powód mógł mieć świadomość bezzasadności roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie, gdyż miał możliwość zapoznania się z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 czerwca 2014r., wydanym w podobnej sprawie, w którym przesądzono o braku podstaw do dochodzenia roszczenia wywodzonego (...). W tej sytuacji nieuzasadnione byłoby odstępianie od obowiązku zasądzenia od powoda na rzecz jego przeciwnika należnych mu kosztów procesu związanych z podjętą przez niego obroną w tym procesie.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie piątym w ten sposób, że na podstawie art. 98 k.p.c. zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa (...)kwotę 120 złotych tytułem kosztów procesu.

Przechodząc do zarzutów podniesionych w apelacji wniesionej przez powoda, które nakierowane były na wykazanie, że zasądzona tytułem zadośćuczynienia suma ma charakter symboliczny, należy stwierdzić, iż wobec ustalenia w wyniku kontroli instancyjnej braku przesłanki bezprawności działania pozwanego, straciły one na aktualności.

Niezależnie od powyższego trzeba wskazać, że nie można skutecznie podnieść zarzutu zaniechania przeprowadzenia przez Sąd pierwszej instancji dowodu z opinii biegłego (...). Ustalenie tych okoliczności nie musi sprowadzać się do sięgania po wiadomości specjalne, które posiada biegły.(...)może bowiem pochodzić z innych ogólnodostępnych źródeł, co potwierdził chociażby pełnomocnik powoda odwołujące się w jednym z pism procesowych do informacji zaczerpniętych na ten temat ze strony internetowej. Stąd skorzystanie przez Sąd pierwszej instancji przy (...), jakie obowiązują powoda, z opinii sporządzonej na potrzeby innej sprawy, prowadzonej przed Sądem Okręgowym w T. nie było uchybieniem procesowym

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na rzecz strony przeciwnej kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym w wysokości wynikającej z § 10 ust 1 pkt 25 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 490).

Koszty pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Apelacyjny nakazał wypłacić pełnomocnikowi powoda ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B.. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu została ustalona w oparciu o § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z §13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 461).